

การสะท้อนภาพกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยของหนังสือพิมพ์รายวัน

นางสาวเบญจวรรณ อุทัยฉาย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาการหนังสือพิมพ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ

คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-13-0438-2

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE PORTRAYAL OF ETHNIC GROUPS IN THAI SOCIETY THROUGH DAILY NEWSPAPERS

Miss. Benjawan Uputchar

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in Journalism

Department of Journalism

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-13-0438-2

เบญจวรรณ อุบัติฉาย : การสะท้อนภาพกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยของหนังสือพิมพ์รายวัน. (THE PORTRAYAL OF ETHNIC GROUPS IN THAI SOCIETY THROUGH THAI NEWSPAPERS) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.พีระ จิรโสภณ, 153 หน้า. ISBN 974-13-0438-2

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทในการสะท้อนภาพกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยของหนังสือพิมพ์รายวัน ว่ามีการสะท้อนภาพกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใดบ้าง มากน้อยเพียงใด และในลักษณะใด, หนังสือพิมพ์รายวันต่างฉบับกันเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยแตกต่างหรือคล้ายคลึงกันอย่างไร และผู้บริหารข่าวมีแนวทางอย่างไรในการนำเสนอเนื้อหาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย เนื้อหาของเรื่องราวที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยนี้ศึกษาจากหนังสือพิมพ์รายวันประเภทประชาชนได้แก่ ไทยรัฐ หนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพ ได้แก่ มติชน ที่ออกวางจำหน่ายในช่วงวันที่ 1 ม.ค.-31 ธ.ค.43 สุ่มเลือกโดยสลับเดือนเว้นเดือนเป็นเวลา 6 เดือน ชื่อฉบับละ 184 รวม 368 ฉบับ

ผลการวิจัยที่สำคัญพบว่า

1. หนังสือพิมพ์รายวันมีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยในรูปแบบข่าวมากกว่ารูปแบบอื่น ๆ มีการนำเสนอเนื้อหาประเภทความไม่สงบในสังคม-ปัญหาสังคม-อาชญากรรม-วินาศกรรม ประเด็นเหตุการณ์ด้านร้ายเป็นส่วนใหญ่ องค์ประกอบที่เป็นคุณค่าข่าวของเนื้อหาในด้านนี้ที่พบมากที่สุด คือ ความสำคัญและผลกระทบ ส่วนสถานที่เกิดเหตุการณ์มักเป็นที่กรุงเทพฯและภาคกลาง และการนำเสนอบทบาทของกลุ่มชาติพันธุ์เป็นภาพลักษณ์ในเชิงลบมากที่สุด
2. บรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์รายวันระบุว่า แนวทางในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยของหนังสือพิมพ์รายวัน เป็นการนำเสนอเรื่องราว เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยพยายามสะท้อนภาพเหตุการณ์ตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ ปัจจัยด้านธุรกิจ ผลจากกระบวนการคัดเลือกข่าว ปัจจัยด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสภาพการณ์ในแต่ละสังคม เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเสนอเนื้อหาเบี่ยงเบนไปจากความเป็นจริง

ภาควิชา.....วารสารสนเทศ.....ลายมือชื่อนิสิต.....

สาขาวิชา.....การหนังสือพิมพ์.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา.....2543.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

428 52429 28 : MAJOR JOURNALISM

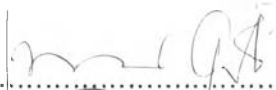
KEY WORD: PORTRAYAL/ETHNIC GROUPS/DAILYNEWSPAPERS

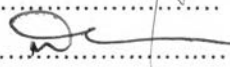
BENJAWAN UPUTCHAR : THE PORTRAYAL OF ETHNIC GROUPS IN THAI SOCIETY THROUGH DAILY NEWSPAPERS. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF.PIRA CHIRASOPONE, Ph.D., 153 pp. ISBN 974-13-0438-2

The objective of this research is to study the role of daily newspapers in portraying different ethnic groups in Thai society in news. Major research questions inquire about the following: ethnic groups that are portrayed, frequency of representation, nature of representation, similarities and differences across different newspapers in portraying ethnic groups, and editorial guideline in reporting about ethnic groups in news. The study draws upon a content analysis of two newspapers – *Thai Rath* and *Matichon*. The former represents a popular newspaper while the latter represent a quality newspaper. Random sampling of both newspapers is carried on an alternative month basis from January 1st to December 31st of 2000 to yield a total of 368 issues – 184 from each newspaper.

The research has the following findings:

- 1) portrayal of ethnic groups in Thai society is mostly found in the form of news report. Most of these reports are negative in nature, dealing with subject matters such as social unrest, social problems, crime, and terrorism. Elements of newsworthiness commonly found in these sampled reports are significance and impact. The location of the events in the reports are mainly in Bangkok and the Central Region;
- 2) according to news editors, the general guideline in reporting about ethnic groups in Thai society is to present the story or events as they really happened. However, influence from news selection process, as well as political, economic, social, cultural, and situational factors in Thai society may also contribute to a distorted report or one that deviates from real events.

Department.....JOURNALISM.....Student's signature.....

Field of study...JOURNALISM.....Advisor's signature.....

Academic year..2000.....Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากคณาจารย์หลายท่าน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อ รองศาสตราจารย์ ดร.พีระ จิรโสภณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องในการวิจัยให้ถูกต้องสมบูรณ์ รวมถึง รศ.นันทริกา คุ่มโพธิ์จันทร์ ที่ได้ให้ความกรุณาเป็นประธานสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจน อ.ณรงค์ ขำวิจิตร ที่ได้ให้ความกรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัยขอขอบคุณครอบครัวที่เป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยจนสำเร็จการศึกษา เจ้าหน้าที่คณะนิเทศศาสตร์ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี ตลอดจนหัวหน้าชาวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชนที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เพื่อประกอบในการวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เบญจวรรณ อุทัยฉาย

เมษายน 2544

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่	
บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	6
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2 แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 บทบาทสื่อมวลชนต่อสังคม.....	9
2.1.1 ทฤษฎีทางสังคมวิทยา.....	9
2.1.2 บทบาทสื่อมวลชนตามแนวคิด Dennis McQuail.....	10
2.2 การวิเคราะห์หน้าที่สื่อมวลชน.....	14
2.2.1 แนวคิดทฤษฎีปัทสถาน.....	14
2.2.2 บทบาทหน้าที่หนังสือพิมพ์ต่อสังคม.....	21
2.3 การสะท้อนภาพของสื่อมวลชน.....	25
2.3.1 สื่อมวลชนในฐานะนายประตู่ข่าวสาร.....	29
2.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นกลาง.....	32
2.3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดเรื่องพิจารณา.....	33
2.3.4 แนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์.....	35
2.3.5 แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ในลักษณะภาพแบบตายตัว.....	36
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์.....	39
2.4.1 หนังสือพิมพ์กับชาติพันธุ์นิยม.....	39
ลักษณะโดยทั่วไปของชาวจีนในประเทศไทย.....	42
2.4.2 ลักษณะโดยทั่วไปของชาวอินเดียในประเทศไทย.....	44
2.4.3 ลักษณะโดยทั่วไปของชาวไทยมุสลิมภาคใต้.....	47

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2.4.4	ลักษณะโดยทั่วไปของชาวเขาในประเทศไทย.....49
2.4.5	ลักษณะโดยทั่วไปของผู้อพยพสัญชาติพม่าในประเทศไทย.....50
2.5	บทบาทสื่อกับชนกลุ่มน้อย.....54
2.6	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....56
2.7	นิยามศัพท์.....60
2.8	สมมุติฐานการวิจัย.....62
3	ระเบียบวิธีวิจัย.....64
3.1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....65
3.2	วิธีการวิเคราะห์.....66
3.3	หน่วยในการวิเคราะห์.....70
3.4	การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....71
3.5	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....72
3.6	การวิเคราะห์ทางสถิติ.....72
4	ผลการวิจัย.....74
4.1	ผลการวิเคราะห์การสะท้อนภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย ของหนังสือพิมพ์รายวัน
4.1.1	ปริมาณการนำเสนอ.....74
4.1.2	รูปแบบการนำเสนอ.....76
4.1.3	ประเภทเนื้อหาที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย.....80
4.1.4	ประเด็นเหตุการณ์ด้านดี-ด้านร้าย.....85
4.1.5	การนำเสนอตามองค์ประกอบคุณค่าข่าว.....87
4.1.6	สถานที่เกิดเหตุการณ์.....92
4.1.7	ภาพลักษณะในเชิงบทบาท (บวก-ลบ).....96
4.2	การทดสอบสมมุติฐาน.....103
4.2.1	ผลการทดสอบสมมุติฐานที่ 1 หนังสือพิมพ์รายวัน มีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในรูปแบบ ของข่าวมากกว่ารูปแบบอื่น ๆ.....103

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4.2.2	ผลการทดสอบสมมุติฐานที่ 2 หนังสือพิมพ์รายวัน มักนำเสนอประเด็นของเหตุการณ์ด้านร้ายมากกว่าประเด็น เหตุการณ์ด้านดี ในเรื่องเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย.....104
4.2.3	ผลการทดสอบสมมุติฐานที่ 3 ภาพลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ต่าง ๆ ในสังคมไทยที่ถูกนำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวันมักเป็น ภาพลักษณ์ในเชิงลบมากกว่าภาพลักษณ์ในเชิงบวก.....105
4.3	แนวทาง/นโยบายในการนำเสนอหรือสะท้อนภาพกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยของหนังสือพิมพ์รายวัน.....106
4.3.1	หนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพ (มติชน).....106
4.3.2	หนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ (ไทยรัฐ).....109
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....112
5.1	สรุปผลการวิจัย.....113
5.2	อภิปรายผลการวิจัย.....119
5.3	ข้อเสนอแนะ.....138
	รายการอ้างอิง.....139
	ภาคผนวก.....147
	ประวัติผู้วิจัย.....153

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 ปริมาณการนำเสนอเนื้อหาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย ของหนังสือพิมพ์รายวัน 2 ชื่อฉบับ.....	75
2.1 รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยของ หนังสือพิมพ์รายวัน.....	77
2.2 รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยของ หนังสือพิมพ์รายวันเชิงคุณภาพ.....	78
2.3 รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยของ หนังสือพิมพ์รายวันเชิงปริมาณ.....	79
3.1 ประเภทเนื้อหาที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย ที่นำเสนอ ในหนังสือพิมพ์รายวัน.....	82
3.2 ประเภทเนื้อหาที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย ที่นำเสนอ ในหนังสือพิมพ์รายวันเชิงคุณภาพ.....	83
3.3 ประเภทเนื้อหาที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย ที่นำเสนอ ในหนังสือพิมพ์รายวันเชิงปริมาณ.....	84
4.1 ประเด็นเหตุการณ์ด้านดี-ด้านร้าย ที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ใน สังคมไทยที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวัน.....	86
4.2 ประเด็นเหตุการณ์ด้านดี-ด้านร้าย ที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ใน สังคมไทยที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวันเชิงคุณภาพ.....	86
4.3 ประเด็นเหตุการณ์ด้านดี-ด้านร้าย ที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ใน สังคมไทยที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวันเชิงปริมาณ.....	87
5.1 การนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยจำแนก ตามองค์ประกอบคุณค่าข่าว ของหนังสือพิมพ์รายวัน.....	89
5.2 การนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยจำแนก ตามองค์ประกอบคุณค่าข่าว ของหนังสือพิมพ์รายวันเชิงคุณภาพ.....	90
5.3 การนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยจำแนก ตามองค์ประกอบคุณค่าข่าว ของหนังสือพิมพ์รายวันเชิงปริมาณ.....	91
6.1 สถานที่เกิดเหตุการณ์ในเนื้อหาที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย ที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวัน.....	93

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า	
6.2	สถานที่เกิดเหตุการณ์ในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย ที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวันเชิงคุณภาพ.....	94
6.3	สถานที่เกิดเหตุการณ์ในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย ที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวันเชิงปริมาณ.....	95
7.1	ภาพลักษณ์ในเชิงบทบาทของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย ที่ถูกนำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวัน.....	100
7.2	ภาพลักษณ์ในเชิงบทบาทของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย ที่ถูกนำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวันเชิงคุณภาพ.....	101
7.3	ภาพลักษณ์ในเชิงบทบาทของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย ที่ถูกนำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวันเชิงปริมาณ.....	102
8	การทดสอบค่าไควสแควร์ของความแตกต่างระหว่างการนำเสนอเนื้อหา ในรูปแบบของข่าวกับการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบอื่น ๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ ต่าง ๆ ในสังคมไทย ของหนังสือพิมพ์รายวัน.....	103
9	การทดสอบค่าไควสแควร์ของความแตกต่างระหว่างการนำเสนอเนื้อหา ในประเด็นเหตุการณ์ด้านร้าย กับประเด็นเหตุการณ์ด้านดีของกลุ่ม ชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย ของหนังสือพิมพ์รายวัน.....	104
10	การทดสอบค่าไควสแควร์ของความแตกต่างระหว่างภาพลักษณ์ในเชิงลบ กับภาพลักษณ์ในเชิงบวก ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย ของ หนังสือพิมพ์รายวัน.....	105